

Bijlage 5 – Beantwoording moties armoededefinitie en kinderarmoede

5.1 Beantwoording motie Lahlah inzake verkenning van de armoededefinitie

In oktober 2024 presenteerden het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) en het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud) een gezamenlijke armoededefinitie. Deze methode zorgt voor duidelijkheid, omdat voorheen op verschillende manieren werd gemeten. In de nieuwe methode worden de werkelijke kosten die mensen hebben meegenomen, in plaats van gemiddelden. De motie van het Lid Lahlah¹ verzocht de regering om met de bij de armoededefinitie betrokken partijen te verkennen wat nodig is om problematische schulden mee te kunnen nemen in de armoededefinitie, en de Kamer hierover te informeren. Met het CBS, SCP en Nibud hebben we gesproken over wat er nodig is om problematische schulden mee te kunnen nemen in de armoededefinitie. We brengen u hieronder op de hoogte van de uitkomsten van dit gesprek.

Allereerst willen we benadrukken dat de armoededefinitie onafhankelijk is vastgesteld door het CBS, SCP en Nibud. Ongeveer elke vier jaar komen de partijen bij elkaar om de definitie te herijken en waar mogelijk verbeteringen door te voeren. Er zijn namelijk ook nog andere zaken die ontbreken in de armoededefinitie, zoals de gemeentelijke regelingen, verwervingskosten, zorgkosten en kinderalimentatie. De onderzoekspartijen streven naar een verbetering van de armoededefinitie, hierin kijken ze dus breder dan enkel naar het meenemen van schulden.

De onderzoeksbureaus gaven aan dat om schulden mee te kunnen nemen in de armoededefinitie, data over de maandelijkse afbetalingsverplichtingen plus de rente op persoonsniveau beschikbaar moeten zijn. Als deze informatie bekend is, kunnen deze kosten in mindering gebracht worden op het besteedbaar inkomen van het huishouden om zo vast te stellen of dat door de aflossing van schulden onder de armoedegrens uitkomt.

Momenteel bestaat er geen integrale bron voor deze specifieke informatie. Hieronder schetsen wij enkele bronnen met data over schulden. Geen van deze bronnen bevat afdoende data om mee te kunnen nemen in de armoededefinitie.

De meest integrale informatie over huishoudens met schulden is te vinden in het dashboard *Schuldenproblematiek in beeld*. Voor dit dashboard leveren 13 bronnen informatie aan het CBS om te rapporteren over het aantal huishoudens dat te maken heeft met problematische schulden. De aanleverende partijen zijn voornamelijk overheidspartijen, maar ook Bureau Kredietregistratie (BKR). Het gaat hier om o.a. betalingsachterstanden en de omvang daarvan. Dit dashboard bevat geen informatie over maandelijkse betalingsverplichtingen en ook niet over private schulden die niet bij BKR geregistreerd zijn.

Via het *Integraal Inkomens- en Vermogensonderzoek* zijn er schuldbedragen beschikbaar. Deze zijn volgens CBS, Nibud en SCP nu nog te incompleet om te integreren in de armoededefinitie². Mogelijk zijn deze data in de toekomst wel bruikbaar. Het is hierbij wel van belang dat de betaalde rente op het inkomen in mindering wordt gebracht.

¹ Kamerstukken II, 2024-2025, 24 515 nr. 802

² Hoofdstuk 2 'Nieuwe methode om armoede in Nederland te meten' (CBS)

Het BKR maakt onderscheid tussen aflopende en doorlopende kredieten. Bij een aflopend krediet is de lening eenmalig en vast, terwijl bij een doorlopend krediet het geleende bedrag kan worden opgenomen en weer kan worden afgelost tot aan de limiet. Alleen voor aflopende kredieten is de betalingsverplichting plus rente per maand beschikbaar. Hiermee zou (een deel van) schulden meegenomen kunnen worden in de armoededefinitie. Om te weten of deze informatie daadwerkelijk bruikbaar is voor het CBS zijn gesprekken nodig tussen de onderzoekspartijen en BKR. Ook is er mogelijk wetgeving nodig om BKR-data voor het CBS beschikbaar te maken voor de armoededefinitie. Bij BKR staan echter tot dusver geen schulden van achterafbetaaldiensten en andere particuliere winkels geregistreerd. Dat komt omdat er geen wettelijke verplichting is opgenomen voor kredietverstrekkers om hun data te registreren. Dit verandert bij de implementatie van de herziene richtlijn consumentenkrediet (CCD2).

5.2 Beantwoording moties Dijk en Van Baarle inzake verlaging van de kinderarmoede

De Tweede Kamer heeft bij de Algemene Politieke Beschouwingen twee moties aangenomen van de leden Dijk en Van Baarle, die de regering verzoeken om voor de behandeling van de SZW-begroting in het parlement (gedekte) voorstellen te doen om kinderarmoede (verder) te verlagen.³

Het kabinet doet veel investeringen om doorbraken te realiseren op grote maatschappelijke opgaves. Om die te betalen, vragen we van iedereen een bijdrage. En we doen een aantal noodzakelijke hervormingen, onder andere in de zorg en de sociale zekerheid. Tegelijkertijd vinden we het belangrijk dat niemand door het ijs zakt. We kiezen ervoor om mensen die het moeilijker hebben tegemoet te komen met een aantal gerichte maatregelen. We investeren € 150 miljoen in de bestrijding van armoede en een effectieve aanpak en preventie van schulden, en maken € 350 miljoen vrij voor chronisch zieken. We verbeteren ook de inkomenszekerheid, en we zetten in op lager niet-gebruik en minder terugvorderingen. De kinderbijslag en het kindgebonden budget worden bijvoorbeeld samengevoegd om de zekerheid voor gezinnen te vergroten. Met een groter inkomensafhankelijk deel en een kleiner inkomensafhankelijk deel willen we dat alle gezinnen erop vooruit gaan. En we werken aan vereenvoudiging en een basisniveau van aanvullende gemeentelijke regelingen. De komende tijd gaan we graag met Uw Kamer in gesprek over de uitwerking van deze plannen.

Om vóór de SZW-begrotingsbehandeling invulling te geven aan de moties van de leden Dijk en Van Baarle, volgt hieronder een overzicht van drie mogelijke maatregelen die genomen zouden kunnen worden om kinderarmoedecijfers verder te verlagen, en het effect van deze maatregelen op de kinderarmoedecijfers. De maatregelen in het overzicht zijn de meest efficiënte maatregelen om kinderarmoedecijfers verder te verlagen, namelijk verhogingen van het kindgebonden budget, de kinderbijslag en de huurtoeslag. Bij elke maatregel is de aanname steeds dat het een intensivering betreft die leidt tot een extra verlaging van de kinderarmoede met 0,2 procentpunt in 2027.⁴ De uitkomsten van de berekeningen zijn opgenomen in tabel 1.

³ Kamerstukken II, 2025-2026, 36 800, nr. 40 en nr. 44.

⁴ De berekeningen zijn gemaakt op basis van de cijfers uit de Macro Economische Verkenning 2026. De berekeningen zijn gemaakt voor 2027, omdat dat het eerstvolgende jaar is waarvoor nieuw beleid kan worden gemaakt.

Tabel 1 laat zien dat verhogingen van het kindgebonden budget, de kinderbijslag of de huurtoeslag kunnen bijdragen aan het verlagen van kinderarmoede, maar dat er relatief veel geld nodig is voor een bescheiden verlaging van het armoedecijfer. Voor een verlaging van 0,2 procentpunt van de kinderarmoede zou een intensivering nodig zijn van € 0,8 tot € 1,9 miljard. Hierbij is geen rekening gehouden met de manier waarop deze maatregelen betaald zouden moeten worden. Budget vrijmaken voor deze maatregelen kan (afhankelijk van de vormgeving) ook weer een effect hebben op de armoedecijfers, of ten koste gaan van andere beleidsdoelen. Daarnaast zijn er andere nadelen die gepaard gaan met het verhogen van toeslagen, zoals een toename van het aantal terugvorderingen, hogere terugvorderingen, een hogere marginale druk, meer ongerichtheid, grotere afhankelijkheid van toeslagen of (specifiek voor de huurtoeslag) het verstorende effect op de werking van de woningmarkt.

Tabel 1 illustreert ook dat het steeds moeilijker wordt om de armoedecijfers via inkomensbeleid verder te laten dalen. Dat komt bijvoorbeeld doordat de groep die nu nog in armoede leeft niet altijd gebruik maakt van alle inkomensregelingen, bijvoorbeeld uit angst voor terugvorderingen. Daarnaast speelt ook een rol dat sommige mensen die in de statistieken als arm worden aangemerkt slechts een deel van het jaar in Nederland verblijven. En specifiek over werkenden in armoede geldt dat een groot deel van die groep maar weinig uren werkt. Al deze factoren maken dat er ook naar andere oplossingen moet worden gekeken, zoals het terugdringen van niet-gebruik of het stimuleren van meer uren werk. Met de analyse in deze bijlage beschouwt het kabinet de moties als uitgevoerd.

Tabel 1: Overzicht maatregelen om kinderarmoedecijfers te verlagen (prijsspeil 2027)

Maatregel	Maximaal bedrag basispad (€ per jaar)*	Verhoging (€ per jaar)	Benodigd budget	Effect maatregel
Verhoging kindbedragen kindgebonden budget	0-11 jaar: € 2.710 per kind 12-15 jaar: € 3.450 per kind 16-17 jaar: € 3.700 per kind	€ 460 per kind (ongeacht leeftijd)	€ 0,8 miljard	-0,2%-punt
Verhoging kindbedragen kinderbijslag	0-5 jaar: € 1.210 per kind 6-11 jaar: € 1.470 per kind 12-17 jaar: € 1.730 per kind	€ 320-460 per kind**	€ 1,3 miljard	-0,2%-punt
Verhoging huurtoeslag	Afhankelijk van huurhoogte	€ 1.020	€ 1,9 miljard	-0,2%-punt

*Deze bedragen zijn afgerond op tientallen euro's, en er is nog geen rekening gehouden met de gevolgen van de nieuwe kindregeling, omdat de vormgeving hiervan nog niet definitief is

** Het basisbedrag in de kinderbijslag (lees: het 100%-bedrag voor 12- t/m 17-jarigen) wordt in deze variant verhoogd met € 460 per jaar. Voor kinderen in de leeftijd van 0 t/m 5 en 6 t/m 11 jaar gaat het om een navenante verhoging van € 320 per jaar (70%) respectievelijk € 390 per jaar (85%).